

hanous. ltm

Podplukovník Ing. Milan Hanousek

Operace pozemního vojska USA v duchu nového polního řádu FM 100-5

Teorie vedení operací je armádách NATO oblastí, která zasluhuje stálou pozornost i v Armádě ČR. V tomto roce vyjde nový polní řád americké armády FM 100-5 „Operace“, který představuje evoluční mezník ve vývoji teorie vedení operací a operačního umění vůbec v současnosti bezesporu nejmodernější armády světa. Tato teorie má i prokazatelný dopad na ostatní armády Severoatlantické aliance. Pro důstojníky AČR je zapotřebí, aby se i oni seznámili se základy této nově přepracované publikace, aby dokázali pochopit procesy v teorii a praxi pozemních sil USA a tím i jejich vliv na ostatní armády Aliance. Navíc i proto, že v současné době se jak na GŠ AČR, tak i na VA Brno rozpracovávají základy budoucích předpisů, které budou na taktické i operační úrovni obdobnou nebo velmi těsně související problematiku řešit.

* * *

Nová „doktrína použití pozemních sil USA“ v mnohém navazuje na předešlé poznání a navíc objevuje nové aspekty. Historicky vzato, od vydání první publikace v roce 1905, je to již čtrnácté vydání polního řádu řešícího vedení operací pozemním vojskem USA. Reprezentuje určitou vizi chování pozemního vojska (PV) v operacích na předpokládané období let 1998 až 2005. Jejím smyslem je vyjádřit, jaká by měla být očekávaná bojová činnost pozemního vojska v operacích, poskytne-li se mu dostatek prostoru pro tvůrčí a iniciativní přístup.

Velmi významným aspektem, který prolíná celým obsahem textu, je zdůraznění provázanosti mezi strategickou, operační a taktickou úrovní. Operační úroveň je řešena jako prioritní, nicméně se řeší tak, aby byla zřejmá její integrální návaznost s vyšší a nižší úrovní.

titulek v textu
Pozemní vojsko USA v moderním konfliktu

V první části pojmenované „Pozemní vojsko a konflikt“ se zdůrazňuje, že pouze pozemní vojsko může ovládnout území, zde existující populaci a zdroje. „Vítězná válka je možná pouze na zemi,“ zdůrazňuje se.

K tomu, aby se tak stalo, musí se pozemní vojsko USA řídit doktrínou. Aby vůbec bylo možné definovat a popsat doktrínu použití pozemního vojska, je nutné vyjít od základů. Tyto jsou dány státní vojenskostrategickou koncepcí, z níž vycházejí strategické požadavky na pozemní vojsko. Tyto požadavky jsou vyjádřeny slovy *projekce sil* (tj. schopnost rychle se přemístit a operovat všude ve světě), *ochrana sil*, *nastolení informační nadvlády*, *umění utvářet bojový prostor*, *vést rozhodné operace a podpora ostatních druhů ozbrojených sil*.

Ze strategických požadavků vychází tzv. koncepce. Představuje souhrn názorů popisujících základní možnosti pozemního vojska k dosažení úspěchu v operacích. Jsou

dále rozvíjeny studiem realizovaných operací, na základě aktuálního výcviku a zkušeností a na základě analýz možné budoucí činnosti pozemního vojska.

Na základě formulovaných koncepcí vzniká doktrína. Ta „operacionalizuje“ každou danému strategickému požadavku podřízenou koncepcí tím, že popisuje, jak bude pozemní vojsko využívat dané koncepty při naplňování strategických požadavků v průběhu operací. K tomu musejí být k dispozici systémy a prostředky, jimiž pozemní vojsko požadavky plní, a nakonec i druhy technologie, k nimž pozemní vojsko má přístup.

Obecně je termín doktrína definován jako řídící element činností ozbrojených sil v zájmu státních cílů, kterou vedoucí činitelé uvážení aplikují.

Doktrína pozemního vojska je potom definována jako vyjádření přístupu pozemního vojska při vedení tažení, operací, bojů a dílčích aktivit. Rovněž ustanovuje řadu standardů k plánování a vedení činností pozemního vojska ve společných, multinárodních a mezirezortních operacích. Základna pro její tvorbu se opírá o teorii, historii, zkušenosti a společný přístup. A v tomto duchu předpis FM 100-5 představuje klíčový dokument vyjadřující doktrínu použití pozemního vojska při vedení operací. Jak je zdůrazněno v textu předpisu, po více než 200 let USA požadují a budou nadále požadovat, aby se pozemní vojsko uplatňovalo v konfliktu prostřednictvím **odstrašování** potencionálního agresora (tj. hrozba silou), **nátlak** (vmanévrování protivníka do předem naplánované a pro něj nevýhodné situace), **uklidňování** přátel a spojenců, poskytování základní **podpory** v oblastech postižených krizí.

Konflikt (tento termín je používán většinou i tam, kde se dříve používalo termín *válka*) může mít řady forem. Může nastat kdekoli na světě a mít mnoho úrovní násilí. Pozemní vojsko musí být schopno selektivně využívat veškeré aspekty své vojenské síly, v jakékoli oblasti a za jakýchkoli okolností. Musí být schopno tuto sílu použít v souvislosti s daným konečným cílem, s ohledem na daná omezení. Pozemní vojsko může vést a vzájemně kombinovat čtyři hlavní kategorie operací: **útočnou operaci (útok)**, **obránnou operaci (obranu)**, **stabilizační operaci (stabilizaci)** a **podpůrnou operaci (podporu)**. Podle FM 100-5 moderní operace pozemního vojska mohou být ve své podstatě unifikovány jako **společné (joint)**, **mezirezortní (interagency)** a **mnohonárodní (multinational)**.

Jednotlivé složky samy o sobě, jak vojenské, tak ostatních státních rezortů, nepostačují pro splnění konečného cíle, proto se stát nemůže obejít bez žádného z prvků svého potenciálu. Síla diplomacie, armády, informací a ekonomiky představuje vzájemně propojené oblasti, které musí být společně využity k dosažení cílů USA.

V některých operacích bude hrát hlavní úlohu vojenská síla za podpory dalších nástrojů. V jiných operacích může být vojenská síla použita jenom proto, aby usnadnila činnost ostatním prvkům obranného potenciálu. Proto musí být předpokládané cíle stanoveny odpovídajícím způsobem.

Vojenské operace představují složité, obtížně proveditelné procesy. Jsou vedeny ve třech základních rovinách moderního konfliktu: **fyzické, informační a morální**. Jsou obecně charakterizovány mezinárodní i vnitřní situací, daným protivníkem a s ním souvisejícím ohrožením, fyzickou a duševní únavou lidí a ostatními faktory, vnášejícími do celého procesu náhodné chyby, neočekávané potíže a zmatek (tzv. frikce), které činí zdánlivě snadné vždy obtížným.

Obejit tyto frikce vyžaduje železnou vůli a pevnost (**morální síla**), mohutné ozbrojené síly a vybavení (**fyzická síla**) a schopnost vidět, rozhodnout a jednat s velkou rychlostí a přesností (**informační nadvláda**).

Důležitým prvkem doktríny pozemního vojska zůstává lidský faktor - voják. Nakonec je to voják, dobře vyzbrojený, vedený a vycvičený, kdo realizuje operační doktrínu a plněný daný cíl. „Vojákovo srdce, víra a duše jsou vším,“ konstatuje se v předpisu.

Základy teorie operací pozemního vojska USA

Ve druhé části předpisu nazvané „Základy operací pozemního vojska“ je formulovaná operační koncepce prezentovaná jako základ doktríny pozemního vojska.

Operační koncepce pozemního vojska USA vyjadřuje v souhrnu následující myšlenky. Pozemní vojsko USA plní své cíle po celém světě využitím kombinace a realizace *útočných, obranných, stabilizačních a podpůrných operací*.

Operace v sobě zahrnují rychlé rozvinutí, rozhodné použití vojenské síly a udržování nutné síly k dosažení úspěchu v dlouhodobé perspektivě. Přes celou řadu vojenských operací je cílem pozemního vojska USA dosáhnout nadvlády (dominance) v bojovém prostoru řízením podstaty, rozsahu a tempa operace. Bez ohledu na to, zda se jedná o bojovou činnost rozsáhlými konvenčními silami, ustupující povstalec, účinky přírodních katastrof či předcházení otevřenému konfliktu, **stálým cílem pozemního vojska USA je získat iniciativu, udržovat ji a dosáhnout konečného úspěchu**.

V dokumentu se zdůrazňuje, že dosažení dominantního postavení v bojovém prostoru obvykle nevyžaduje totální destrukci nepřítele. **Teprve ztráta vůle nepřítele dosáhnout úspěchu, znamená docílit dominance vlastními silami**. Pozemní vojsko USA poráží nepřítele destrukcí soudržnosti jeho operací. Kombinuje dokonalejší manévry, přesnější palbu, informační nadvládu, dosahuje úplné ochrany vlastních sil. Díky souhře všech druhů ozbrojených sil a vojsk působí intenzitou, již síly nepřítele nebudou stačit.

Takové operace manévrují nepřítele do neustále se zhoršující situace, kterou nedokáže překlenout. Fyzická destrukce - reálná i hrozící - je pouze jedním z prostředků, kterým se dosahuje kolapsu nepřítele. Velmi často je totiž prostá fyzická destrukce nepřítele nepřipustně nákladnější, ať už se jedná o ztráty lidského potenciálu, materiálu, času, domácí či mezinárodní pomoc.

Operační principy a funkce

Pozemní vojsko naplňuje operační koncepci na základě řady operačních principů. Jednotlivé principy nemají ve vzájemném vztahu žádnou prioritu. Na druhé straně by měly být vždy posuzovány jako jeden funkční celek. Jsou obecným vodítkem, jejichž interpretace a použití záleží na konkrétních okolnostech. Využívají celou škálu činností - útoku, obrany, stabilizačních a podpůrných operací - tedy včetně těch, kde převažují velká omezení a neletální aspekty vojenské síly. Polní řád FM 100-5 z roku 1993 členil operační principy do dvou částí:

- principy vedení válečných operací,
- principy vedení mimoválečných operací (operací jiných než válka, operations other than war, OOTW).

Pojem „operace jiné než válka“ se již v novém polním řádu pro rok 1998 neobjevuje. Z toho důvodu jsou jednotlivé operační principy formulovány jako jeden funkční celek, přičemž platí pro všechny operace vedené pozemním vojskem USA.

Na tomto místě je vhodné učinit srovnání s FM 100-5 vydaném v roce 1993.

Bojový řád pozemního vojska FM 100-5 z roku 1993 definuje:

principy vedení válečných operací:

- princip cíle,
- princip ofenzivní činnosti,
- princip manévru,
- princip koncentrace síly,
- princip hospodárnosti sil,
- princip jednoty velení,
- princip bezpečnosti,
- princip jednoduchosti,
- princip překvapení.

principy vedení mimoválečných operací:

- princip cíle,
- princip jednoty velení,
- princip legitimity,
- princip vytrvalosti,
- princip kontroly situace,
- princip bezpečnosti.

FM 100-5 pro rok 1998-2005 definuje operační principy takto:

- ▲ princip cíle,
- ▲ princip ofenzivní činnosti,
- ▲ princip manévru,
- ▲ princip koncentrace účinků,
- ▲ princip hospodárnosti sil,
- ▲ princip jednoty úsilí,

- ▲ princip bezpečnosti,
- ▲ princip morálky,
- ▲ princip jednoduchosti,
- ▲ princip překvapení,
- ▲ princip využití výsledků.

Z předchozího srovnání je zřejmé, že kromě ujednocení principů se mezi nimi objevují některé nové prvky či jsou jinak definovány.

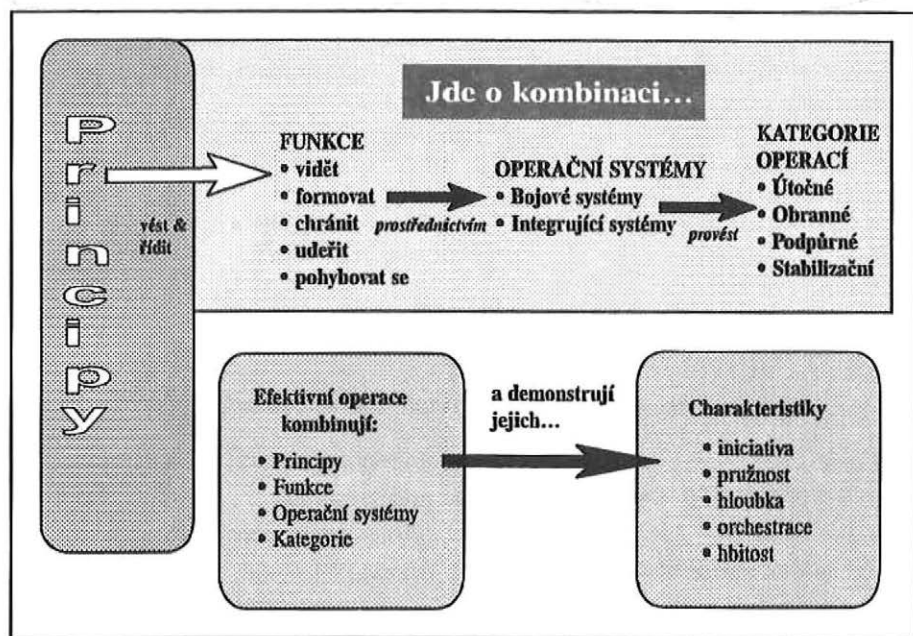
Princip *koncentrace sil* je nahrazen principem *koncentrace účinků*. Důvodem nahrazení je, že již není nutné koncentrovat vojenskou sílu v rozhodujícím čase a rozhodujícím místě za všech okolností (princip koncentrace sil). Tvrdí se, že v určitých případech je nutné koncentrovat účinky bojové síly rozhodujícím způsobem v čase a prostoru, které jsou dány konkrétní situací a jsou využity podle potřeby. Čas se stává více relativním pojmem. Cílem je působit tak dlouho, jak to bude nutné, v místech, kde je to vyžadováno, optimální koncentrovanou silou.

Princip *jednoty velení* se nahrazuje pojmem *jednota úsilí*. Za určitých okolností totiž budou existovat situace, kdy bude třeba řešit řízení takových prvků, které nejsou přímo podřízeny vojenskému velení. Jde např. o nevládní či soukromé organizace.

Nově navrhovaný princip *morálky* vyjadřuje potřebu udržovat vysoký morální kredit vlastních sil a totéž narušovat u sil protivníka.

Nový je i princip *využití výsledků*. Nejedná se však o využití ve smyslu „rozvíjení úspěchu při útočném manévru dispozičními silami“. Jde o snahu umět přenést včas a odpovídajícím způsobem odpovědnost i na další vojenské či nevojenské organizace či instituce, aby tyto pokračovaly, pokud to situace vyžaduje, ve svých aktivitách k dosažení

konečného cíle (na poli humanitárním, hospodářské pomoci, organizace vnitřní infrastruktury země apod.). Tento termín se v konečné podobě předpisu nemusí objevit, diskuse o něm ještě probíhají. Obr. 1 ukazuje vzájemnou propojenost mezi základními principy vedení operací a dalšími obecnými pojmy charakterizujícími operace.

Obr. č. 1: Vztah mezi operačními principy, funkcemi, systémy a kategoriemi

Při aplikaci výše uvedených principů pozemní vojsko USA realizuje a kombinuje pět základních funkcí (core functions). Jsou to základní aktivity, jimiž ozbrojené síly prosazují vojenskou moc. Tyto funkce jsou vyjádřeny slovy vidět (see), formovat (shape), chránit (shield), udeřit (strike) a pohybovat se (move).

■ Funkce „vidět“ znamená např. průzkum, pozorování, přesun do výchozích postavení (síla, složení, záměr), postupy při předávání hlášení o zjištěných skutečnostech. Tzn. schopnost udržovat si trvalý přehled o protivníkovi, prostoru a vlastních silách.

■ Funkce „formovat“ reprezentuje aktivity s cílem omezit a udržet nepřítel v předem naplánovaných postaveních, přípravné palby, opatření k zajištění či zamezení mobility, zásobovací místa, postavení vlastních sil, klamání, apod.

■ Funkce „chránit“ obsahuje ochranu vlastních sil, jejich rozptýl či naopak koncentraci, PVO, opětování přípravné palby, boj s nepřátelským průzkumem, zajištění operační bezpečnosti.

■ Funkce „udeřit“ znamená použití letálních i neletálních prostředků, převyšování silou a asymetrické použití síly, současné i postupné použití síly.

■ Funkce „*pohybovat se*“ vyjadřuje projekci sil, dynamický manévr, rozfázování v čase a prostoru na strategické, operační i taktické úrovni. Tyto funkce reprezentují základní projevy ozbrojených sil při aplikaci vojenské síly. Podobně jako operační principy neplní svůj účel, pokud nejsou chápány ve vzájemném vztahu a při respektování konečného cíle. Jsou aplikovány na všechny operační systémy, kategorie operací a úrovně velení.

Nově zaváděné pojmy

K realizaci základních funkcí používají síly pozemního vojska tak zvané operační systémy (operating systems).

Operační systémy jsou souhrnem vojáků, vybavení, materiálu a procedur, organizovaných jako určitá entita k provedení základních funkcí. Operační systémy (viz obr. 2) se člení na dvě základní kategorie: bojové systémy (engagement systems) a integrující systémy (integrating systems).

Bojové systémy využívají svých účinků přímo k dosažení stanovených cílů. Bojové systémy obsahují podsystémy zajišťujícími následující funkce:

- informační nadvládu (dominanci),
- manévr,
- PVO,
- průzkum, pozorování a zpravodajství,
- mobilitu, přežití,
- palebnou podporu.

Integrující systémy umožňují použití, synchronizaci a orchestraci bojových systémů. Integrující systémy obsahují podsystémy zajišťujícími:

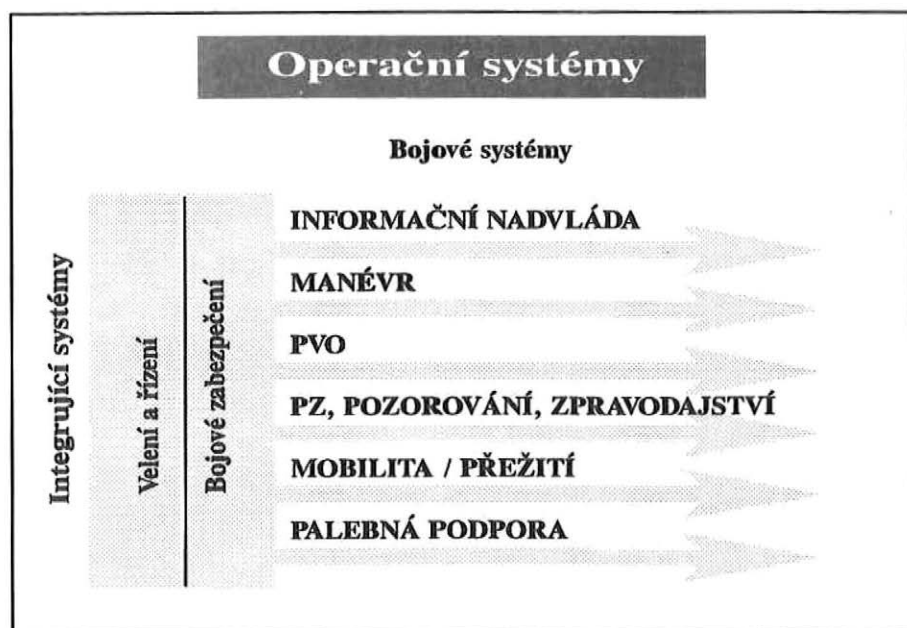
- velení a řízení,
- bojové zabezpečení.

Pojmy integrující a bojové systémy nahrazují dříve používaný termín „taktická funkční oblast“ (battlefield operating systems), který v sobě zahrnoval následující podsystémy: manévr, zpravodajství, palebnou podporu, velení a řízení, protivzdušnou obranu, systémy k zajištění a zamezení mobility, systémy pro zabezpečení přežití vojsk, systémy bojového zabezpečení.

Dalším důvodem nově zaváděného pojmu *operační systémy* byl i zájem nedopustit, aby se tento pojem zaměňoval či nahrazoval jednotlivými druhy vojsk. Poukazuje se na to, že konkrétní operační podsystémy nejsou odpovědností konkrétního druhu vojska.

Např., hovoří-li se o podsystému průzkumu, pozorování a zpravodajství, ihned si každý představí funkcionáře oddělení průzkumu (G2, respektive S2). Ve skutečnosti ale i funkcionáři operačního a výcvikového oddělení (G3) a další štábní specialisté musejí spolupracovat s G2 tak, aby i oni přispěli ke sladěnému získávání informací, jejichž využití vede v konečném důsledku ke splnění cíle.

Pro každého velitele či vojáka na bojišti musí být průběžné získávání informací samozřejmým úkolem bez ohledu na cíl, který je jimi plněn. Rovněž tak zabezpečení mobility vojsk či přežití vojsk na bojišti nejsou pouze záležitostí ženijního vojska. Potenciálně totiž každá jednotka se podílí na určitých opatřeních vedoucích k jejímu

Obr. č. 2: Členění operačních systémů

„přežití“ a rovněž tak na úkolech zajišťujících mobilitu či zamezující mobilitě vojsk protivníka.

Je třeba připomenout, že integrované systémy mohou být rovněž využity v bojové roli. Např. systémy bojového zabezpečení fungují jako bojové systémy např. v případě distribuce potravin civilnímu obyvatelstvu v krizové oblasti.

Asymetrie sil

Operační koncepce vyjadřuje, jak má pozemní vojsko USA využít odhodlanosti, kreativity a iniciativy svého lidského potenciálu. Ukazuje, jak realizovat strategii, operace, boje a dílčí akce. Operační koncepce také vyzývá ke kombinaci činností a systémů, aby se generovaly komplexní, zesílené a asymetrické účinky k dosažení rozhodujících výhod nad protivníky.

Pojem asymetrie je v novém poňmu řádu vysvětlován ve dvou formách. První formou je **asymetrie systémová**, kdy jedna strana má možnosti, které nepřítel nemá nebo takové, s nimiž nepřítel nepočítá. Příkladem může být použití vysoce přesných zbraní v operaci „Pouštní bouře“. Zde bylo použito vlastních bojových systémů jak proti nepřátelským integrovaným, ale i bojovým systémům.

Druhou formou je **asymetrie v důsledku „převýšení silou“**. Tato má dvě komponenty. Kvantitativní, která se projevuje ve vyšším počtu konkrétního druhu bojové techniky, než má nepřítel. Kvalitativní stránka se zase projevuje ve vyšších možnostech dané techniky vůči obdobné u nepřítel (např. ve srovnání účinného dostřelu tanku M 1 a T-72).

Klíčové prvky operačního umění

Ve třetí části polního řádu nazvané „Operační umění“ je operační umění charakterizováno jako umění v pravém slova smyslu. Je definované jako neustále aktualizované hledání způsobů směřujících ke zvládnutí jakéhokoli aspektu konkrétní rozporuplné situace či nepřátelství.

V této souvislosti jsou definovány tzv. klíčové úkoly spojené s aplikací operačního umění. Jedná se o *velení, plánování a přípravu operace, vlastní realizaci operace a její bojové zabezpečení*.

Pojem **velení** je definován jako prosazování autority, jež veliteli oprávněně umožňuje prostřednictvím podřízených plnit stanovené cíle.

Plánování a příprava, druhý klíčový úkol, umožňuje společné pochopení a jednotu při dosahování cíle. Zahrnuje čtyři dílčí úkoly:

- ▲ pochopit celou škálu možných situací,
- ▲ analyzovat situaci, aby se zjistilo, co je důležité, tj. klíčové prvky operačního záměru,
- ▲ vymyslet jednoduché, účinné a pružné plány,
- ▲ připravit síly k provedení těchto plánů.

Plánování a příprava je řízena situačními faktory: cílem (tj. hlavním úkolem), nepřítelem, terénem a počasím, jednotkami vlastních sil, dispozičním časem a okolnostmi civilního charakteru (Mission, Enemy, Terrain and Weather, Troops, Time Available, and Civilian Considerations, METT-TC). Na základě těchto faktorů používají tvůrci plánu prvky operačního záměru, aby stanovili koncové stavy, způsoby a prostředky. Na *taktickém stupni* se proces plánování a přípravy může jevit jako relativně neformální, průběžná improvizace, která sleduje cíl být pouze jeden či dva kroky před nepřítelem a využít své schopnosti předvídat, jednat a reagovat tak rychle, aby nepřítel nebyl schopen odpovédět.

Na *operační i strategické úrovni* plánování odráží mnohem volnější přístup, protože časové dispozice jsou širší, je nutná koordinace více prvků, jednotka velení je méně absolutní a vyžaduje se vyšší podíl štábu. Plánování a příprava jsou podstatnými prvky, avšak pro úspěch nedostačují. **Vlastní realizace** přetváří plány do koncového stavu.

Bojové zabezpečení

Základní prvky operační koncepce pozemního vojska - získat iniciativu, udržet ji, rozvíjet úspěch - představují základ pro účinnou realizaci. Jejich efektivní realizace není možná bez účinného bojového zabezpečení - základní možnosti, funkce, činnosti a úkoly nutné k tomu, aby podpořily všechny prvky operačních sil. Ačkoli bojové zabezpečení samo o sobě nemůže zajistit úspěch operací pozemního vojska, jeho nedostatek garantuje neúspěch.

Za klíčové logistické funkce označuje polní služební předpis FM 100-5, zásobování, údržbu a opravy materiálu a techniky, přepravu, zdravotnické zabezpečení, personální zabezpečení, tedy obecně služby jako takové. V předpisu se rozlišují tři úrovně zabezpečení.

Strategická úroveň zabezpečení spojuje národní obrannou ekonomickou základnu (lidé, zdroje, průmysl) s vojenskými operacemi na válčišti.

Operační úroveň zabezpečení, která zajišťuje provázanost strategické kapacity s taktickými požadavky tak, aby byly splněny operační plány.

Taktická úroveň zabezpečení zahrnuje veškeré činnosti bojového zabezpečení nutné k realizaci bojů a dílčích aktivit.

Systém bojového zabezpečení se zaměřuje na vyzbrojování, opravy, zásobování PHM, osobami, přepravu, naplňování záměrů velitele, operační koncepci a maximalizaci svobody volby činností.

Ke dvěma klíčovým logistickým koncepcím patří operační rozsah a plánování a příprava bojového zabezpečení.

Operační rozsah je dán potencionálním rozměrem a trváním, v nichž síly pozemního vojska USA mohou úspěšně využít svoje možnosti. Je ovlivňován řadou faktorů včetně bojového potenciálu nepřítele, vlastními možnostmi bojového zabezpečení, délkou, kapacitou a bezpečností komunikačních tras i účinností distribučních systémů.

Plánování a příprava bojového zabezpečení zahrnuje takové aktivity, které maximalizují účinnost logistické podpory. Obsahuje tři základní činnosti: shromažďování informací a zacházení s informacemi, plánování a přípravu.

Základní kategorie operací pozemního vojska

Teoretici a tvůrci polního řádu FM 100-5 ve čtvrté části pojmenované „Vedení operací“ rozhodli, že do budoucna nebude pozemní vojsko členit operace na typicky válečné a mimoválečné (operace jiné než válka). Rovněž tak se již nemá hovořit o konfliktech nízké, střední a vysoké intenzity. Za rozhodující kritérium je obecně považován cíl, který má být v příští operaci splněn. Na tom pak záleží, jaký charakter nabude určitá operace. Z tohoto pohledu jsou pak operace členěny na následující kategorie (viz obr. 3):

- ◆ **útočné operace** (offensive operations) jsou takové, které se vedou s cílem nanést úder na nepřítele. Jsou to rozhodující operace - poslední prostředky velitele k vnucení jeho vůle nepříteli;
- ◆ **obránné operace** (defensive operations) jsou ty, v jejichž důsledku je zastaven útok nepřítele. Ačkoli patří k základním kategoriím, nelze jimi samostatně dosáhnout konečného rozhodnutí. Obranné operace musejí být zásadně použity tak, aby společně nebo následně byly doprovázeny útočnou činností;
- ◆ **stabilizační operace** (stability operations) - *nově zavedený pojem* - používají vojenskou sílu k tomu, aby ovlivnily politické prostředí, usnadnily diplomacii a přerušily (zamezily) speciální ilegální aktivity. Zahrnují jak akce reagující na vývoj situace, tak i donucovací akce.
- ◆ **podpůrné operace** (support operations) - *nově zavedený pojem* - poskytují základní zásobování a služby na pomoc vymezeným skupinám. Jsou většinou vedeny na pomoc trpícím a pomoci občanským autoritám reagujícím na krizi. Podpůrné operace jsou obvykle charakterizovány nedostatečnou činností protivníka (oponenta). Uvedené

operace mohou v průběhu času měnit svůj charakter. V určitém období převládá charakter jedné, později se může projevit jiná kategorie.

Kategorie operací

Přinutit, odstrašit, uklidnit a podpořit

PV vede a kombinuje čtyři základní kategorie operací

- **Útočné:** nanést úder na protivníka; rozhodující forma války; ultimativní prostředky ke vnucování vůle.
- **Obranné:** zastavit útok protivníka; završeny útokem k dosažení rozhodnutí.
- **Stabilizační:** vliv na politické prostředí, usnadnění diplomacie, zamezování specifickým ilegálním aktivitám.
- **Podpůrné:** poskytuje základní služby a zásobování.

jako součást společného, multinárodního
a mezirezortního týmu

Obr. č. 3: Kategorie operací

Tento charakter se může rovněž měnit v souvislosti s organizační úrovní, ze které se posuzuje. Jako příklad se zde uvádí operace „Pouštní bouře“. Když ji koaliční síly zahajovaly, zdála se být převážně zcela útočnou. Avšak na stupni sboru, velení pozemního vojska a hlavního velení byly již zřetelné prvky obranné, stabilizační i podpůrné. Cílem operace totiž bylo nejen vyhnat vojska Iráku z Kuvajtu (útočný charakter operace), ale i zajistit ochranu okolních států před iráckou agresí (obránný charakter). Nutností rovněž bylo dosáhnout stability v regionu (stabilita). Kromě toho obyvatelé Kuvajtu i Iráku potřebovali pomoc a podporu (podpůrný charakter).

Kategorie operací aplikují široké spektrum cílů v násilných i nenásilných podmínkách, aby odvrátily či vyřešily konflikt. Jakmile je stanoven cíl, velitel analyzuje faktory METT-TC, aby stanovil, jak a jaký stupeň kategorií bude začleněn do celkové koncepce operace. Žádná kategorie nezůstává bez povšimnutí, všechny musejí být v určitém stupni zváženy. Síly PV jsou řízeny obecnými imperativy společnými pro každou ze čtyř kategorií. Všechny čtyři kategorie operací jsou vedeny v kontextu operačního rámce, který poskytuje koncepční strukturu k plánování operací v bojovém prostoru. Tento operační rámec seskupuje různé činnosti a organizuje je s cílem dosáhnout současných, detailních a zesílených účinků.

Operační rámec zahrnuje prvky operace vedené v hloubce, dotyku a týlu, průzkum je součástí všech tří. Každá kategorie operace obsahuje různou škálu činností nižší úrovně,

kteří určují rozsah voleb příslušných dané kategorii. Toto jsou tzv. druhy útočné, obranné, stabilizační a podpůrné operace.

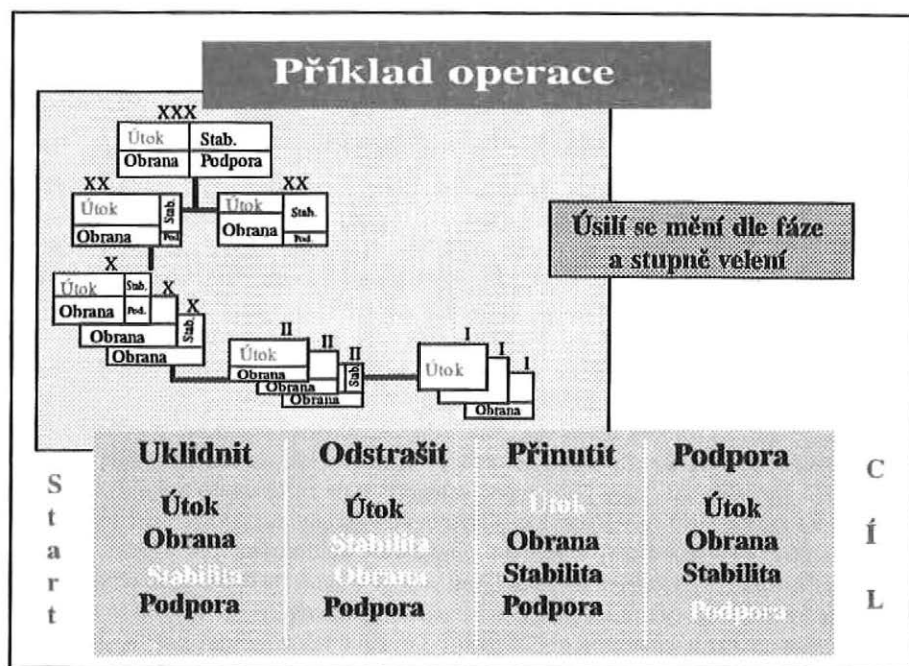
Útočné, obranné a podpůrné operace se obecně projevují ve fázích (obdobích). Podle FM 100-5 takto rozfázovaná struktura nemůže být používána v různém spektru stabilizačních operací. Délka a podstata každé fáze bez ohledu na to, kde se přihodí, se bude měnit od situace k situaci.

Za druhy **útočných operací** se považují: *navázání dotyku, útok, rozvíjení útoku, pronásledování*. Jednotlivé útoky mohou být nenadálé, po přípravách, zničující, protiútoky, klamné, demonstrativní a přepady.

Fáze (období) útočných operací mohou být: *přípravná* (příprava, formování a rozvinování sil), *prováděcí* (realizovaná útočnou činností) a *přechodná* (v této fázi síly mohou přejít do obrany, pokračovat v útoku, rozvíjet ho či pronásledovat nepřítele). Za **druhy útočného manévru** se považují: obchvat, obejít, průlom, čelní útok a pronikání jednotlivě nebo ve skupinách přes nepřátelské linie (infiltration).

Proti bojovému řádu FM 100-5 z roku 1986, který je v AČR dostatečně znám, se zde uvádí obejít jako zvláštní forma manévru.

Mezi druhy **obránných operací** patří: *mobilní obrana, prostorová obrana, ústup*. **Fáze (období) obranných operací:** *přípravná, rozhodující, přechodná*.

Obr. č. 4: Změna charakteru operace v jejím průběhu

Druhy stabilizačních operací: *mírové operace, protidrogové, asistenční, podpora povstalců, projekce síly, boj s terorismem, evakuace civilního obyvatelstva, podpora civilním autoritám, pomoc odpůrcům povstání, podpora občanských nepokojů.*

Druhy podpůrných operací: *humanitární pomoc, pomoc při ochraně životního prostředí (při živelních pohromách, haváriích apod.)*

Fáze (období) podpůrných operací: *reagování na situaci, odkrytí rozsahu škod, obnova.*

Rozsah operací pozemního vojska

V páté části předpisu nazvané „Možnosti vedení operací“ se hovoří o roli pozemního vojska v tak zvaných *unifikovaných* činnostech, tzn. ve společných, mezinárodních a mezirezortních operacích. Dále se rozebírá projekce síly, úloha pozemního vojska v informačních operacích a jak by se pozemní vojsko mělo chovat v tzv. integrované válce.

Společné operace (joint operations) jsou definovány jako vojenské aktivity dvou či více druhů ozbrojených sil. Tvrdí se, že účinná společná integrace nevyžaduje společné velení na každé úrovni velení, ale vyžaduje pochopení synergie (společného působení) na všech úrovních velení. Společná synergie je rozšířením synergie druhů vojsk patřící pozemním silám. Kombinace několikanásobných, různých možností vytváří vojenskou sílu, která má mnohem větší potenciál, který sumarizuje každou její součást.

USA rutinně sledují své zájmy i prostřednictvím **mezinárodních operací** (combined operations), které vtahují ozbrojené síly dvou či více států bojujících společně se společným cílem.

Mezirezortní operace (interagency operations) mohou být řízeny různými vládními rezorty. Propojují vojenské operace s dalšími nástroji státní či mezinárodní síly (moci). Tyto zahrnují vládní instituce (USA), instituce spolupracujících států, nevládní organizace, soukromé dobrovolnické organizace, hostitelské zemské organizace, regionální a mezinárodní organizace.

Projekce síly (force projection) je chápána jako rozšiřování vojenské přítomnosti. Je ústředním prvkem strategie USA a dominantním modelem vojenských operací pozemního vojska. Projekce síly zahrnuje šest navazujících období: mobilizaci, rozmístění sil, zahajovací operace, rozhodující operace, stažení sil a demobilizaci. Za zvlášť významný aspekt operací pozemního vojska se považují tzv. informační operace.

Informační operace (information operations) jsou definovány jako činnosti, které získávají údaje, informace, znalosti a poznatky. Zároveň se snaží zamezit nepříteli získat to samé. Informační operace nejsou považovány za nic nového, avšak tvrdí se, že nyní mají možnost těžit z digitalizace, automatizace a distribučních možností, které nabývají zcela nových kvalit. Kromě fyzické likvidace lidí a zdrojů mohou nyní armády přímo působit na informace nebo nepřátelské informační systémy k získání výhod v operačním měřítku. Informační operace jsou klíčem k informační dominanci. Ta je považována za takový stupeň informační nadvlády, který dovoluje vlastníku používat informační systémy a jejich možnosti k dosažení zásadních výhod v operačním rámci.

Pojem **integrovaná válka**, který je v předpise používán, v sobě obsahuje možnosti vedení operací za situace, kdy mohou být použity zbraně hromadného ničení.

< Závěr > *n lexu*

Shrňeme-li dosavadní výklad, dostáváme se k hlavním změnám, které od roku 1993 nastaly a promítají se v novém předpise. A zároveň i k tomu, co se osvědčilo a zůstává zachováno.

Jaké hlavní změny tedy nastaly? Především ve struktuře a stylu, jakým je předpis zpracován. Nová doktrína možného použití pozemního vojska je podána velmi zevrubně. Jsou nově definovány kategorie operací, funkce a principy. Nově je zaveden termín operační systémy. Ke zcela novým kapitolám patří kapitola o velení, informačních operacích, integrované válce a provedení operace.

Zachováno zůstává především pojetí vedení operací v hloubce, v dotyku a ve vlastním týlu. Rovněž tak pojem projekce síly, principy vedení úspěšné operace, útočné i obranné formy provádění manévru, stejně tak jako zvláštní důraz na úlohu lidského faktoru při vedení operací.

Operační koncepce je charakterizována jako evoluční nikdy nekončící teorie pevně spjatá s praxí a vyvíjející se na základě praktických zkušeností.

< Literatura: > *n lexu*

- FM 100-5 "Operations", Headquarters, Department of the Army, Washington, D.C., poslední koncept z 8/1997.
- FM 100-5 "Operations", Headquarters, Department of the Army, Washington, D.C., první koncept z 4/1997.
- FM 100-5 "Operations", Headquarters, Department of the Army, Washington, D.C., vydání z roku 1993.
- Zpravodajská informace č. 7 (371) Polní řád armády USA FM 100-5 „Vedení bojové činnosti“, upravený překlad vydání z roku 1986. Praha 1990.

Reforma má dvě části. O té první mluví všichni – kolik má být tanků, letadel. Ale nejdříve je třeba dělat to, co je levnější. Letadla a další technika mohou přijít později. Nejdůležitější je změna v hlavách a srdcích lidí. Cítím uspokojení, že se o to česká armáda snaží.

*John Shalikashvili, bývalý vrchní velitel NATO v Evropě a předseda sboru náčelníků štábů
USA, MF Dnes 10. 3. 1998*